د ارشاد، حج او اوقافو وزارت
د اطلاعاتو او عامه پوهاوي رياست

Ketabton.com

الصَّوْمُ لي و اَنا اَجْزي به

روژه زما دی او زه ددې اجر او ثواب ورکوم

WWW.MOHIA.GOV.AF

د ارشاد، حج او اوقافو (وزارت) ارشاد، حج و اوقاف

وزارت ارشاد، حج و اوقاف - د ارشاد، حج او اوقافو وزارت

کابل نوی ښار، د فیض محمد خان څلور لارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژه، احکام او حکمتونه يې

سريزه

الحمد لله رب العالمين والصّلاة والسّلام على أشرف الأنبياء والمرسلين سيّدنا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين. وبعد:

د رمضـــان مبارکه مياشت، د قرآن د نزول، مغفرت، ښښـــنې، سخاوت، کرم، او بخشـش مياشت ده. د عبادت، منبرونو او جوماتونو د آبادولو مياشت ده. د صبر او استقامت مياشت ده. د قربانۍ او لورينې مياشت ده. د هڅې او جهاد مياشت ده. د رحمت او له دوزخ څخه د مسـلمانانو د ژغورنې مياشت ده. د فيض او برکت مياشـت ده، د ځان د جوړونې او نفس د کابو کولو مياشـت ده. هغه مياشـت ده، چې يو مســـلمان وګړی په کې کولای شي، د قرآن کريم له لارښوونو سره سم، د خدای پاک عبادت په سمه توګه ترسره کړي.

الله ﷻ دې مونږ ټولو مسـلمانانو ته، د بندګۍ او د شريعت د حکمونو د پلي کولو توفيق را په نصـــــــيب کړي او د اسلامي ټولنې د رښتيني خدمت په لار کې، برياليتوب او خپله ملتيا را په برخه کړي.

الف: د رمضان د روژې پېژندنه

- د رمضان روژه، د هجرت په دويم کال فرض شوې ده.
- د رمضـــان روژه، د اسلام يو مهم رکن دی، چې منکر ورڅخه کافر او خوړونکی يې، پرته له شرعي عذر څخه، فاسق او ګناهکار ګڼل کيږي.
- د رمضـــان روژه، په هر نر او ښځې، عاقل، بالغ، او مقيم مسـلمان، چې د نيولو توان يې لري او له موانعو (لکه: حيض او نفاس) څخه خالي وي، فرض ده.

ب: د روژې فلسفه او حکمتونه

د الله ﷻ په هر عبادت کې، ګڼ حکمتونه نغښـتي دي. د روژې ځينې حکمتونه په لاندې ډول دي:

- روژه، د الله ﷻ د عبادت او اطاعت يوه وسيله ده، چې روژتي انســـان پرې له بې پايه الهي اجر او ثواب څخه برخمن کيږي.
- روژه، د شکر ايســـتلو لپاره يوه وسيله ده؛ ځکه د روژې د ورځې په اوږدو کې، له درې ګونو خوندونو (خوراک، څښــاک او جنسي ـــ اړيکې) څخه ډډه کول، د نعمتونو د ارزښت د پېژندنې سبب ګرځي او د دې پېژندنې له لارې، بنده د الله ﷻ، چې دغه نعمتونه يې ورته پېرزو کړي دي، شکر ايستونکی کيږي.
- روژه، له ګناهونو څخه د ځان ساتنې لامل دی؛ ځکه يو څوک چې د الله ﷻ د رضـــا او خوښـــۍ په خاطر او د هغه د عذاب له ويرې، د حلالو شـــيانو په پرېښـودلو کې د هغه حکم مني، نو د حرامو شيانو په پرېښـودلو کې به، په اولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

طريقې سره، د هغه ﷻ فرمانبرداره او حکم منونکی وي.

- پر نفس برلاسه کېدل او د نفساني خواهشاتو کمېدل.
- له بې وزلو سره مرسته او همدردي کول؛ ځکه د روژې له لارې، انســان سره د وږو او اړمنو خلکو فکر پیدا کیږي او د خپل مال او شــتمنۍ په مټ، چې الله ﷻ د ده په واک کې ور کړې، د هغوی اړ تیاوې ورپوره کوي.
- روژه، له ځان سره، جسماني او روحاني تربیت او روزنه لري، هغه روح غښــتلی کوي، ځواکمنوي او پاکوي يې، نفس ته آرامتیا او تن ته سلامتیا وروبښـــــــــي او انسان په صبر او زغم سمبالوي.

ج: د روژې روغتيايي ګټې

- روژه، د دې ترڅنګ چې يو عبادت دی، يو مکلف وګړی يې د ترسره کولو په ترڅ کې، يو لړ روغتياي ګټې هم لاسته راوړي:
- روژه، معده تصــفيه او د لا ښه فعاليت لپاره يې چمتو کوي، چې ورسره د ډېرو هغو احتمالي ستونزو او ناروغيو مخه نيول کيږي، چې د انســـــان معده د کال په اوږدو کې، د ډول ډول خوراکونو له امله ورسره مخ کيږي.
- روژه، د چاغښت لپاره ګټوره ده؛ ځکه د روژې له لارې، د انسان د بدن د وازدو (واز ګو) زياته برخه اوبه کيږي، چې ورسره چاغوالی کميږي.
- روژه، د شکرې د ناروغۍ مخنيوی کوي؛ ځکه انســـان تر ډېره بريده، د روژې مياشــت کې، د خوږو په خوړو کې کموالی راولي، چې ورسره د وينې غوړوالی يې کميږي او فشـــار يې کنټروليږي. که يې ياده ناروغۍ په لومړيو پړاونو کې وي، نو امکان شته چې له منځه لاړه شي.
- روژه، انسـان ته ذهني ځواک او تمرکز وربښـي؛ ځکه د روژې پرمهال انسان د يوه بې ساري صبر او زغم په درشل کې قرار لري او ډېرې هغو ځيزونو ته يې پام نه اوړي، چې له روژې پرته يې په فکر کې ور ګرځي .

د- د روژې رکن او شرطونه

رکن: د روژې رکن، له خوراک، څښـــــاک او جماع څخه ډډه کول دي، له سپېده چاوده د لمر تر لوېدا پورې.

شــرطونه: ۱- نيت کول، ۲- له حيض او نفاس څخه پاکوالی، ۳- د روژې ماتوونکو کارونو نه ترسره کېدل، لکه: جماع.

د نيت کولو طريقه: نيت، په زړه کې د عبادت د ترسره کولو ارادې او پرېکړې ته وايي. په خوله د نيت الفاظ ويل، چې د زړه د ارادې پخوالی کوي ،اړين نه دي، خو که وويل شي، غوره کار دی او هغه داسې: «اراده مې وکړه، سبا د رمضان د مياشتې د فرضي روژې د نيولو، يواځې د الله د رضا لپاره ».

هـ- د روژې سنتونه او آداب

د لازياتو معنوياتو د لاسته راوړلو په خاطر، لاندې د سنتونو ترڅنګ د روژې ځينې هغه آداب دي،چې مسلمان وګړی يې بايد د روژې پرمهال په پام کې ونيسي:

۱- پېشلمی کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- پېشلمي په ځنډ سره کول، دومره چې د هغه او د سپېده چاود ترمنځ ډېر واټن نه وي؛ ترڅو روژتي ویده نه شي او د سهار د جمعې له لمانځه بې برخې نه شي.

۳- په روژه ماتي کې بېړه کول، د لمر په بشپړ ډول له لوېدو وروسته.

۴- په خرما او یا په اوبو روژه ماتول.

۵- د روژه ماتي دعا ویل:

{اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي} (سنن ابن ماجه)

ژباړه: اې الله! زه ستا نه د هغې رحمت په وسیله، د خپلو ګناهونو د بښنې سوال کوم، چې ټولو شیانو ته شامل دی.

یا دا دعا ویل: {اَللّٰهُمَّ إِنِّي لَكَ صُمْتُ، وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ} (سنن أبي داود)

ژباړه: اې الله! یوازې ستا (د رضا) لپاره مې روژه نیولې او ستا په (راکړل شوي) رزق روژه ماتوم.

٦- په ښو او نېکو کارونو بوختېدل، لکه: تلاوت قرآن، ذکر او درود ویل او همداراز پنځه وخته د جمعې او د تراویح لمنځونو کې شریکېدل.

۷- هغو درسي حلقاتو کې ګډون کول، چې د رمضان میاشت کې جوړیږي؛ تر څو د روژې له احکامو او د نیولو له غوره طریقې څخه یې خبر او پلي یې کړي.

۸- صــبر او زغم، چې د روژې له مهمو اهدافو څخه دي، خپله دنده ګرځول او په هغو خپل اخلاق ښایسته کول.

۹- د یو چا د بدو خبرو ځواب په ښــې خبرې سره ورکول یا د اورته ویل: (ما روژه نیولې ده)

۱۰- ښېګڼه او خیرات ورکول، مسکینانو، مستحقو خپلوانو او ګاونډیانو ته.

۱۱- روژتي ته روژه ماتــي ورکول، دحدیث شریف دی: {چا چــې روژتي ته روژه ماتی ورکړ، د هغه د روژې برابر ثواب یـې کیـږي، پرته له دې چې ثواب کـې یـې کمی راشي}.

۱۲- له هـــر هغه څه ډډه کول، چـــې د روژې له اهدافو سره منافي وي، لکه: غیبت، تهمت، بې ځایه خبرې، دروغ، بدې اخستل، سود خوړل ... او داسې نور؛ ځکه دغه کړنې په هر وخت کې حرامې دي، نو له روژتي سره په اولی طریقـې نه ښایي، چې خپله روژه په داسې اعمالوسره نیمګړې یا ثواب یې له مینځه یوسي.

۱۳- د خپل کور په نفقه کې آســـانی او زیاتوالی راوســـتول، په دې شرط چې د اسراف بڼه غوره نه کړي.

۱۴- اعتکاف ترسره کول.

و- د روژې ځینې مکروهات:

۱- له عذر پرته، د خوړو خوند شکل، د ورځې له مخې.

۲- په لوی لاس (قصدي ډول) وروسته والی په روژه ماتي کې.

۳- ښکر لګول (حجامت)، چې د روژتي د کمزوری سبب کیږي.

۴- د پوزې په وینځلو (استنشاق) او غړغړه کولو (مضمضمه) کې زیاتوالی کول.

۵- په غاښونو کې د خوړو میده برخې پرېښودل .

ز- د روژې ماتوونکي:

۱- خوراک او څښاک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- جماع (د نر او ښځې ترمنځ کوروالی).

۳- استمنا (د نطفې ایستل له ځان څخه د لاس او یا د بل شي په وسیله).

۴- د حیض او یا نفاس راتلل.

۵- لېونتوب.

٦- قصدًا په ډکه خوله قی کول.

ح- هغه شیان چې روژه نه ماتوي:

۱- لمبېدل یا اوبو کې لامبو وهل، په دې شرط چې اوبه یې له طبیعي لارو څخه، خیټې ته ونه رسیږي.

۲- درنجو او یا هغې ته ورته د کوم بل شي کارول په سترګو کې.

۳- په هېره د یو شي خوړل او یا څښل، په دې شرط چې د روژې په یادېدلو سره، سمدلاسه هغه شی له خولې څخه وغورځوي.

۴- په غیر قصدي ډول د قی کېدل.

۵- د مسواک کارول.

٦- د نکریزو ایښودل په لاسونو، پښو او یا نورو ځایونو باندې او همداراز د بدن غوړول.

۷- بې اختیاره د ګرد، دوړې، ماشي یا مچ تیرېدل.

۸- د ورځې پرمهال جنب کېدل او یا د شپې لخوا د جنابت غسل ځنډول تر سپېده چاود پورې، که څه هم غوره له سپېده چاود څخه مخکې یاد غسل کول دي.

ط- دروژې قضایې، کفاره او فدیه

قضا: د روژې قضایې، په لاندې صورتونه کې لازمیږي:

۱- قصدًا په ډکه خوله قی کول.

۲- په لوی لاس حلق ته دود یا ګرد تېرول.

۳- حیض او نفاس راتلل.

۴- حملداره او شیدې ورکونکې ښځه، چې:

- روژه نیول، یوازې دېته زیان رساوه.
- روژه نیول، یوازې بچې ته یې زیان رساوه.
- روژه نیول، دې او بچې دواړو ته یې زیان رساوه.

۵- ناروغه چې د روژې نیولو توان ونه لري.

٦- مسافر چې روژه نیول یې کمزوری کوي که یې د کمزوی لامل نه کېده، نو غوره ورته روژه نیول دي.

کفاره: د روژې (د رمضان د میاشتې د روژې) کفاره، له درې شیانو څخه عبارت ده:

۱- د یوه مریي (غلام) آزادول.

۲- د مریي د نشتوالي په صورت کې، دوه میاشتې پرله پسې روژې نیول، چې د عید او تشریق ورځې په کې نه وي.

۳- د روژې نیولو د توان نه لرلو په صورت کې، فدیه (شپېتو مسکینانو ته دوه وخته په مړه خېټه خواړه یا تقریباً دوه کیلو غنم یا د هغو دوه برابره وربښې، خورما او ممیز او یا هم د هغو بیه ورکول).

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم شیان، قضا او کفاره دواړه لازموي؟

هغه شیان، چې د رمضان میاشتې د روژې قضا او کفاره دواړه لازموي:

۱- په لوی لاس، پرته له شرعي عذر څخه، خوراک او څښــــــاک کول، د ورځې پرمهال.

۲- جماع کول، د ورځې له مخې.

فدیه: مســــــکین ته، د خوړو له ورکولو څخه عبارت ده. د هرې هغې ماته شوې روژې په بدل کې، چې روژتي يې د قضا راوړلو توان نه لري، فدیه لازمیږي.

د روژې د فدیې اندازه: مســــــکین ته تقریباً دوه کیلو غنم یا د هغو دوه برابره وربښې، خورما او ممیز او یا د هغو بیه ده.

فدیه، د دوه ډوله خلکو له خوا ورکول کیږي:

-۱ هغه چې د روژې نیولو ښخې توان ونه لري، لکه: شیخ فاني.

۲- ناروغه چې د روغېدو هیله یې ښخې شتون ونه لري.

که د فدیې ورکولو توان ونه لري؟

که چیرې د فدیې ورکولو توان ونه لري، نو په دې صــورت کې، یوازې د اســتغفار ویل (له الله څخه د ښښنې غوښتلو) بسنه ور ته کوي.

ي- د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې:

(۱) مسئله: چا چې په لوی لاس روژه ماته کړه، پاتې ورځ به څه نه خوري.

(۲)مسـئله : که چا یو شی په هېره وخوړ او بیا یې په دې فکر قصـدًا خوراک وکړ، چې روژه يې ماته شوې، روژه يې ماته ده او قضایي یې پرې لازمیږي.

(۳)مسـئله : که چا په دې فکر پېشـلمی یو څه وخنډاوه، چې لا به سپیدې نه وې چاودلې او وروسـته څرگنده شـوه، چې سـپیدې چاودلې وې، هغه به روژه پوره کوي او یوازې قضایي به يې راگرځوي.

(۴)مســــــئله : که چا په دې فکر روژه ماته کړه، چې ښایي لمر لوېدلای وي او وروسته جوته شوه، چې لمر نه و لوېدلای، روژه يې ماته ده او یوازې قضایي به یې راوړي.

(۵)مســــئله : نَس کې د پېچکارۍ په کارولوسره، دوا نېغ په نېغه معدې ته د رسېدلو له کبله روژه ماتیږي.

(۶)مســئله : پېچکارۍ که د غوښې وي یا رگ او همداراز سېروم، روژه ورسره نه ماتیږي، خو د امکان تـر کچې درگ له والې څخه دې، د روژې پـر مهال احتیاطًا ډډه وشي.

(۷)مسئله : له دماغ او خیټې پرته، د انســان د بدن د نورو برخو په عملیات کولو سره، روژه نه ماتیـــــږي. همداراز د بدن د هغو اندامونو په عملیات کولوسره هم روژه نه ماتیږي، چې دماغ یا معدې ته طبیعي سوري (منفذونه) ونه لري.

(۸)مسئله : پوزه کې داسې دوا کارول، چې حلق ته ورسیږي، روژه پرې ماتیږي او که ونه رسیږي، نه ماتیږي.

(۹)مسئله: که په تیروتنې سره په غوږ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي او که دوا یا تېل په غوږ کې وکارول شي، روژه پرې ماتیږي.

(۱۰)مسـئله: د ډیرې اړ تیا له کبله، روژه کې غاښ ویســتل روا دي او که ډیره اړ تیا نه وي، بیا مکروه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱)مسـئله : که د غاښ ویستلو پرمهال دوا یا وینه خیټې ته لاړه شي، نو که وینه تر ناړو (لاړو) زیاته یا برابره وه او یا یې خوند څرګند و، روژه ورسره ماتیږي.

(۱۲)مسـئله : د اړ تیا په صورت کې، خپل بدن ته د چا وینه تېرول، روژه نه فاسدوي.

(۱۳)مسـئله : د پیچکارۍ له لارې له بدن څخه وینه باسل، روژه نه ماتوي، خو دومره وینه ویستل مکروه دي، چې د روژتې د کمزورۍ لامل ګرځي.

(۱۴)مسئله : که چا ته بې اختیاره په ډکه خوله قی ورغی او د یوه نخود د دانې په اندازه یې بېرته تېر کړ، روژه یې ماته ده.

(۱۵)مسئله :که چا په غاښونو کې، د نخود د دانې په اندازه، د خوړو پاتې برخې تیرې کړې، روژه یې ماتیږي.

(۱۶)مسـئله : له خپلې مېرمنې سره لوبې کول، چې ورسره د کوروالي یا انزال وېره شتون ونه لري، جواز لري.

(۱۷)مسئله :که یوه مېرمن د روژې ورځې په اوږدو کې، له حیض څخه پاکه شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي به هم راوړي.

(۱۸)مسـئله :که یو هلک د ورځې پرمهال بالغ شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي پرې نشته.

(۱۹)مسئله : هغه مسـافر چې د روژې په ورځ مقیم شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي به هم راوړي.

(۲۰)مسئله : که چا ته داسې ناروغي پېښه شي، چې ورسره روژه نیول ورته ډېر ګران وي یا ژوند یې ګواښـي او یا د روژې په نیولو سره یې ناروغي زیاتېدله یا رغېدا یې ځنډېدله، روژه دې نه نیسي او قضایي یې پرې لازمه ده.

(۲۱)مسئله : که چا شپه کې د روژې نېت کړی و او بیا د ورځې بې هوشه یا لېونی شي، د دې ورځې روژه یې صحیح ده.

ک- د فطر صدقه (سرسایه)

د فطر صدقه، د یوې ټاکلې اندازې خوراک، د هغه مستحق ته، له ورکولو څخه عبارت ده. دغه صدقه، د رمضان میاشتې د پای ته د رسېدو، د دې لوی نعمت د پیرزوینې د شکرانې په توګه او له فقیرانو او بې وزلو سره د مرستې او خواخوږۍ په خاطر، روا شوې ده.

- د فطر صدقه، د هجرت په دویم کال واجبه شوې ده.
- د فطر صدقه، عید فطر (کوچني اختر) ته یې نسـبت کیږي؛ ځکه هغه د همدغه اختر په ورځ، له سپیده چاودسره سم لازمیږي.
- د فطر صدقه یا سرسایه، سر ته یې نسـبت ځکه کیږي، چې هغه د سر صدقه ده.
- د فطر د صـدقې د ورکولو ګټه او حکمت،د روژې د نیمګړ تیاوو جبیره کول دي، لکه د سهوې سجده چې د لمانځه د ځینو نواقصو جبیره ده.
- د فطر د صدقې اندازه، تقریباً دوه کیلو غنم یا د هغو دوه برابره وربښې، خورما او ممیز او یا هم د هغو بیه ده او پر هغه چا لازمه ده، چې شـتمنۍ یې د زکات د نصاب په اندازه، له خپلو اساسي اړ تیاوو زیاته وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فطر د صدقې اړوند بېلابېلې مسئلې:

(۱)مسئله: دا چې فطرانه صدقه ده، نو پر هر مسلمان (نر او ښځې، بالغ او نابالغه، عاقل او لېوني)، چې د نصاب خښتن او مال یې له اساسي اړتیاوو زیات وي، لازمه ده.

(۲)مسئله: د فطر د صدقې د ورکولو وجوب وخت، د کوچني اختر د ورځې د سپېدو له چاودېدو سره دی.

(۳)مسئله : د فطر د صدقې غوره وخت، د کوچني اختر د لمانځه له اداکولو نه مخکې دی.

(۴)مسئله: څوک چې د کوچني اختر د ورځې له سپېده چاود څخه وروسته مړ شي، د فطر صدقه ور کول یې واجب ده.

(۵)مسئله: کوم ماشوم چې د اختر د ورځې له سپېده چاود څخه مخکې پیدا شي، د فطر صدقه ور کول یې لازم دي.

(٦)مسئله: د هغه ماشوم د فطر صدقه نشته، چې د اختر ورځې له سپېده چاود څخه وروسته پیدا شي.

(۷)مسئله: د فطر صدقه، د اختر له ورځې وروسته، ور کول یې جواز لري.

(۸)مسئله: د فطر صدقه، د اختر له ورځې مخکې، د رمضان میاشتې په اوږدو کې، ور کول یې جواز لري.

(۹)مسئله: هر شخص مکلف دی، څو د هغه چا د فطر صدقه هم ور کړي، چې شرعاً نفقه یې د ده پر غاړه وي، لکه: اولاد، ماشومان، مریبان او وینځې.

(۱۰)مسئله: د ښځې او غټو اولادونو د فطر صدقه، پر مېړه یا پلار لازمه نه ده، خو د احسان او ښېگڼې له مخې یې ور کولای شي.

(۱۱)مسئله: د فطر صدقه، باید هغو خلکو ته ور کړلای شي، چې د زکات مستحقین دي. خو په کار ده څو د اړ تیاوو او لومړیتوبونو له مخې، د دوی درجه بندي وشي.

(۱۲)مسئله: د کورنۍ د هر غړي فطرانه دې، د هغه په نوم جلا کړای شي، بیا دې د ټولو فطرانې یوځای کړای او وروسته پر مسکینانو ووېشلای شي.

(۱۳)مسئله: هر هغه څوک چې نیت یې معتبر دی، لکه: عاقل، بالغ او هغه ماشوم چې د تشخیص توان لري، خپله دې د فطرانې
د ورکولو نیت وکړي او هغه چې نیت یې معتبر نه دی، لکه: کوچنی او لیونی، د سرپرست نیت ورته بسنه کوي.

(۱۴)مسئله: د مستحقینو په شتون کې، له یوه ښار نه بل ښار ته، د فطر د صدقې انتقالول مکروه دي .

(۱۵)مسئله: د خوراکي توکو په بدل کې، نقدې پیسې ور کول د فطرانې په توگه، جائز دي.

(۱٦)مسئله: که چیرې یوه موسسه یا د ټولنې ژمن وگړي، د خلکو فطرانه په نغدو او عادلانه توگه راټولې کړي او بیا د اسلامي فقهي له اصولوسره سم، خوراکي توکي پرې واخلي او پر اړ منو خلکو یې ووېشي، په دې شرط چې د دغو توکو د اخیستلو او وېشلو وکالت ولري، دا کار جائز دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library